

GAMES, EXERCISES AND SIMULATIONS

PROPUNERE DE EXERCİȚIU: ARBORELE PROBLEMELOR & ARBORELE SOLUȚIILOR

Valentin NICULA*

Preambul

Victime ale abundenței informaționale, tindem să prioritizăm anumite explicații în detrimentul altora, ori să accesăm anumite surse și canale de informare datorită disponibilității și nu al acurateții, sub imperiul nevoii de rezolvare rapidă a sarcinilor primite, fără o evaluare sistematică.

Folosirea metodelor și tehnicilor de analiză permite extragerea de date relevante și obținerea de produse analitice cu acuratețe sporită, sub dezideratul menținerii obiectivității. Astfel, se poate reduce impactul distorsiunilor cognitive asupra procesului analitic, implementând una dintre recomandările fundamentale în materie de psihologie a analizei de intelligence: descompunerea și externalizarea¹. În exercițiul de față, propunem spre testare de către studenți sau grupuri de experți reuniți în workshop-uri tematice metoda arborelui problemelor și a arborelui soluțiilor.

Deși la o privire superficială poate părea facilă, dacă este implementată sistematic, cu respectarea pașilor metodologici, această metodă poate oferi o serie de direcții strategice inovative pentru rezolvarea unor probleme complexe. Astfel, proiectarea și elaborarea unei strategii viabile prin care România să răspundă într-o manieră proactivă dezideratului privind coeziunea și consolidarea competitivității naționale trebuie să fie precedată de o diagnoză realistă, care să

* Researcher „Mihai Viteazul” National Intelligence Academy, Romania.

¹ Richards J. Heuer Jr., Psychology of intelligence analysis, Center for the study of intelligence, 1999, pp. 84-90.

evidențieze vulnerabilitățile și disfuncțiile cu potențial impact negativ. În urma acesteia, pot fi identificate și formulate răspunsuri pentru o serie de probleme, pentru a limita repercusiunile majore pe termen mediu și lung asupra creșterii competitivității și asigurării unei baze solide pentru dezvoltarea durabilă în context european.

În conformitate cu documentele programatice ale Uniunii Europene, statele membre au ca obiective strategice pentru următorii ani ocuparea forței de muncă, inovarea, educația, incluziunea socială, protecția mediului și asigurarea securității energetice. În acest sens, România trebuie să răspundă provocării reprezentate de consolidarea competitivității naționale într-un mediu al integrării și coeziunii europene. Atingerea dezideratului competitivității naționale este condiționată de dezvoltarea unei viziuni integrate și multi-dimensionale, care are la bază o arhitectură formată din 12 piloni: *instituțiile, infrastructura, adoptarea IT&C, stabilitatea macro-economică, eficiența pieței de mărfuri, eficiența pieței forței de muncă, sistemul financiar, mărimea piețelor, sănătatea, abilitățile forței de muncă, dinamismul mediului de afaceri, capacitatea de inovare*².

Precizări metodologice

Pentru rezolvarea cerințelor exercițiului, propunem utilizarea metodei arborelui problemelor, respectiv a arborelui soluțiilor, întrucât prezintă avantajul identificării soluțiilor unei probleme, prin cartarea cauzelor și efectelor generate de aceasta, similar unei hărți mentale.

Arborele problemelor

Metodologia standard utilizată pentru dezvoltarea arborelui problemelor presupune aplicarea tehnicii în cadrul unui grup de experți, reuniți într-un format de tip work-shop. Primul pas al metodei presupune stabilirea problemei care urmează a fi analizată, în urma unei sesiuni de brainstorming. Principalul instrument folosit în

² Conform Klaus Schwab, The Global Competitiveness Report 2019, World Economic Forum, p. 2, disponibil la adresa http://www3.weforum.org/mwg-internal/de5fs23hu73ds/progress?id=V2c0jffHQ8RH1kIYM7Hyd5HGUtmsxRIU98cYR2dvR_M, accesat la data de 21.10.2019.

construirea arborelui problemelor, aflat la îndemâna moderatorului, este utilizarea întrebării „de ce?” (de exemplu – „de ce a apărut această situație?”). Prin întrebări succesive, se stimulează creativitatea participanților și se adaugă noi niveluri de profunzime cauzelor identificate și factorilor care accentuează starea de fapt. Procesul continuă până în momentul în care soluțiile pentru rezolvarea problemei devin evidente sau până când se ajunge la trei niveluri de profunzime a cauzelor determinante (rădăcina arborelui). În aceeași manieră, se derulează procesul de identificare a impactului problemei asupra mediului analizat (reprezentând ramurile arborelui). În final, se revizuiesc elementele identificate, sub aspectul coerenței și logicii argumentative³.

Arborele soluțiilor

După parcurgerea acestui pas, se dezvoltă arborele soluțiilor, care va avea aceeași structură cu a arborelui problemelor, cu deosebirea că propozițiile negative identificate drept probleme se vor transforma în obiective de urmărit pentru rezolvarea problemei centrale. Se are în vedere acoperirea unei game extinse de soluții pentru cauzele identificate, ce vor fi trecute ulterior printr-un filtru de prioritizare.

³ Wendy Snowdon, Jimaima Schultz, Boyd Swinburn Problem and solution trees: a practical approach for identifying potential interventions to improve population nutrition în Health Promotion International, Vol. 23 No. 4 (2008), Oxford University Press, p. 346-347, disponibil la adresa <http://heapro.oxfordjournals.org/content/23/4/345.full.pdf+html>, ultima accesare 21.10.2019.

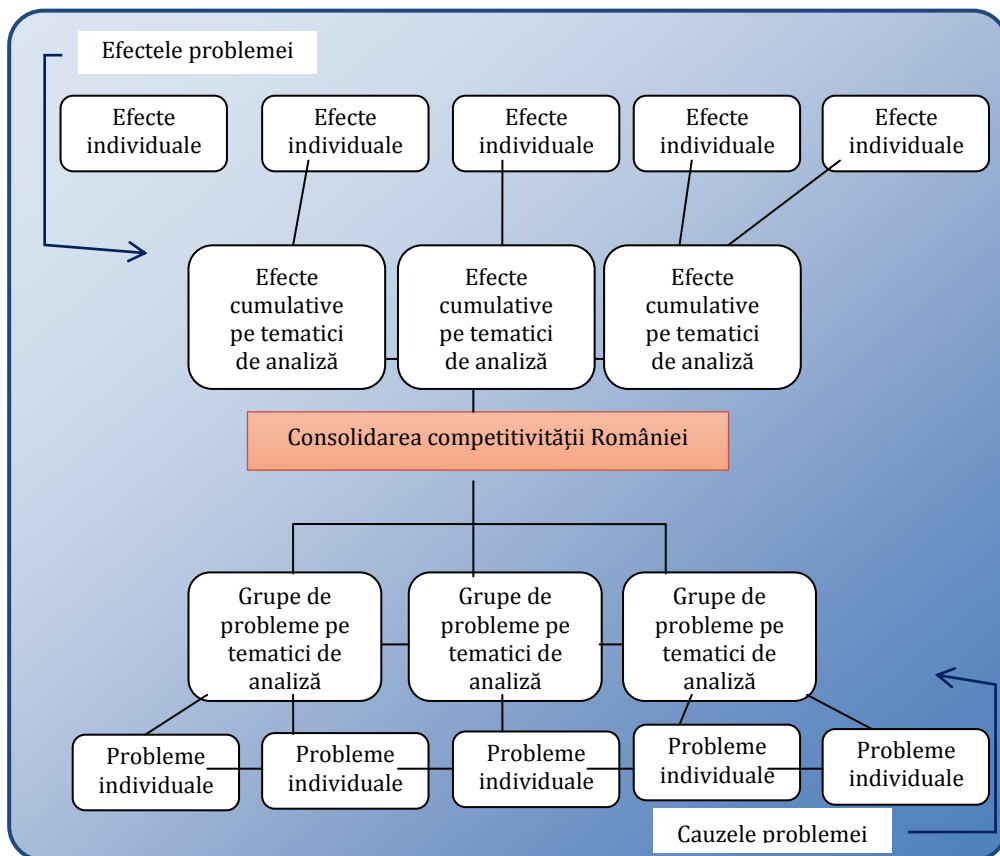

Figura 1: Arborele problemelor – schematizare

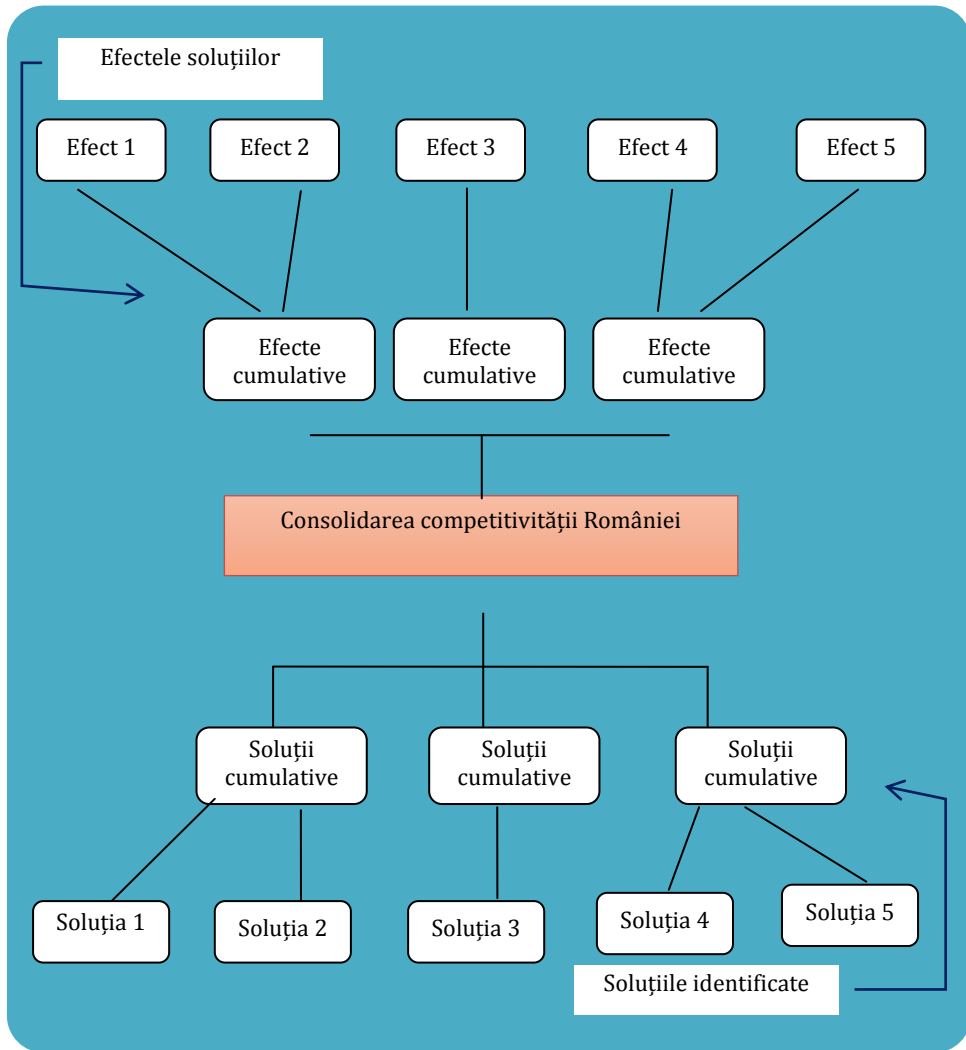

Figura 2: Arborele soluțiilor – schematizare

Dintre beneficiile metodei pot fi enumerate următoarele:⁴

- problema poate fi descompusă în elemente mici, clar definite, cu care se poate opera mai ușor. Acest aspect ajută la prioritizarea exactă a factorilor și orientarea precisă a obiectivelor;
- se acumulează mai multă cunoaștere referitoare la problema analizată și la factorii cauzali, care sunt de cele mai multe ori interconectați și contradictorii;
- sunt identificate elementele constitutive, argumentele și actorii implicați în fiecare etapă;
- este utilă pentru stabilirea necesarului de informații, dovezi și resurse pentru identificarea unei soluții optime;
- prezintă avantajul de a constitui un prim pas în stabilirea unei strategii comune de acțiune, asupra căreia cad de acord toți actorii implicați.

Tema

Identificarea unor soluții viabile pentru **consolidarea competitivității României** prin definirea unui set de direcții strategice.

Mod de lucru

Grup de cursanți, reunit într-o arhitectură flexibilă de dezbatere și conlucrare (de exemplu: seminar sau workshop tematic) pentru identificarea de soluții individuale, pe echipe specializate sau la nivelul întregului grup subsumate temei privind consolidarea competitivității României – deziderat strategic al securității naționale.

Etape

Moderatorul distribuie participanții în echipe de 5-8 membri

1. Echipele își desemnează un coordonator, care va prezenta sau va desemna persoane pentru prezentarea rezultatelor obținute în diferitele etape ale exercițiului.

⁴ *** Problem Tree Analysis (Notes), Hiroshima Peacebuilders Center, disponibil la adresa http://peacebuilderscenter.jp/parts/20130124-0306/Marshall_Conley/0205_text05_Marshall_Conley_Problem_Tree_Analysis.pdf, ultima accesare 28.03.2014.

2. Moderatorul realizează o prezentare a temei care trebuie rezolvată în cadrul exercițiului și pune la dispoziția membrilor echipei o serie de materiale documentare.

3. Echipele derulează o sesiune de brainstorming pentru identificarea problemelor care vor fi analizate în vederea consolidării competitivității României, ca deziderat strategic al securității naționale.

4. Echipele realizează un arbore al problemelor identificate aferente temei exercițiului, pe baza rezultatelor obținute în cadrul sesiunii de brainstorming.

5. Echipele realizează un arbore al soluțiilor, prin raport cu arborele problemelor.

6. Echipele analizează rezultatele și integrează soluțiile într-un set de direcții de acțiune strategică asociate tematicii privind consolidarea competitivității României – deziderat strategic al securității naționale.

7. Echipele analizează soluțiile obținute, identifică și prioritizează alternativele de acțiune și optează pentru una dintre ele.

8. Rezultatele se susțin în plen în sistem dezbateri, pentru corelarea abordărilor identificate.

Metode de lucru în echipă

- Sesiune de brainstorming;
- Realizarea arborelui problemelor;
- Realizarea arborelui soluțiilor;
- Dezbateri moderate.

Direcțiile de acțiune strategică

Prin raport cu obiectivul exercițiului, direcțiile de acțiune strategică reprezintă un set concret de activități, rezultate în urma analizei problemelor și a soluțiilor identificate și prioritizate ca atare, pentru care se are în vedere un termen determinat de aplicare (de nivel scurt, mediu sau lung) și pentru care se evaluează beneficiile din perspectiva consolidării competitivității României ca deziderat strategic al securității naționale.

Matricea de sistematizare a setului de direcții de acțiune strategică

Nr. crt.	Direcția de acțiune strategică	Termen de aplicare	Beneficii din perspectiva consolidării competitivității naționale a României ca deziderat strategic al securității naționale
#1			
...			
...			
...			
#n			

Resurse documentare utilizate pentru derularea exercițiului:

1. World Economic Forum, Global Competitiveness Report, 2019.
2. Strategia Europa 2020.
3. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030.
4. Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2015 - 2019. O Românie puternică în Europa și în lume.
5. Anuarul Statistic al României, Institutul Național de Statistică
6. Analize demografice, diagnoze referitoare la învățământ, cercetare, sănătate, agricultură, infrastructură, mediul economic, dezvoltarea IT&C etc.
7. Global Governance 2025: At a Critical Juncture – European Union, Institute for Security Studies.
8. Politici sectoriale ale autorităților publice centrale.